Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. Число 261. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 8. падолиста, 1921. VOL. XXIX. No. 261. Jersey City, N. J., Tuesday, November 8, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

СТРАЙК ВУГЛЕВИХ МАЙНЕРІВ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ВЛАСТИТЕЛІВ

ПИТСБУРГ, ПА., 5. падолиста. — Уряд пятого округа майнерської юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка одержав телеграму від уряду юнії, в котрій головний уряд поручує юнійним майнерам не покидати роботи, якщо властителі копалень будуть виконувати усі точки своєї умови з майнерами, а передовсім точку про відтягане юнійної вкладки від робітничої заплати.

Президент майнерської юнії радить далі майнерам, що вийшли на страйк, вернути до роботи в понеділок, очевидно, під услівєм, що властителі не будуть поступати після зарядження судді Ендерсона, котрий заборонив вуглевим компаніям відтягати майнерам вкладки до юнії і віддавати їх опісля юніям, а за те будуть поступати після рішення федерального апеляційного суду в Шікаго, котрий зніс орeчення Ендерсона, о скільки воно відноситься до так званої системи відтягання („чек-оф систем").

Предсідатель майнерського пятого округа заявив, що тепер залежить зовсім від властителів копалень, чи майнери вийдуть на страйк, чи будуть працювати.

Про подібні телеграми до предсідателів других округів доносять з других околиць. Рівночасно приходять вісти, що декотрі властителі копалень уже повідомили юнії, що вони привернуть назад „чек-оф систем".

ПЯТЬ ВЕЛИКИХ ЗЕЛІЗНИЧИХ ЮНІЙ ЗАРЯДЖУЄ НОВЕ ГОЛОСОВАННЄ ЧЛЕНІВ НАД НОВИМ СТРАЙКОМ.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 5. падолиста. — Головні уряди пятьох великих зелізничих юній, себто юній машиністів, пічкурів, трейнменів, кондукторів та свичменів, видали до членів сих юній нові бальоти до голосовання над зарядженнєм нового страйку на случай, якби Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав не додержала своїх обіцянок, пороблених на шікагівській конференції.

В своїм листі урядники розповідають цілий перебіг конференції, яка їх довела відкликати заряджений уже страйк. Вони кажуть, що страйк відкликано, як урядники довідалися, що суди мають намір арештувати усіх юнійних урядників, як лише страйк почнеться, обжаловуючи їх за злочинну змову. Уряди побачили, що в такім случаю страйк опинився без ніякого проводу і мусівби бути програним. Кромі сього Зелізнича Робітнича Рада поробила юніям ріжні обіцянки. Правда, дехто мігби сказати, що вона може не додержати своїх обіцянок; власне, щоби обезпечити себе на случай недодержання обіцянки з її сторони, юнійні урядники заряджують голосованнє над страйком на сей случай.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ГРОЗИТЬ СТРАЙКУЮЧИМ МАЙНЕРАМ.

ПИТСБУРГ, Канзас, 5. падолиста. — Начальний уряд майнерської юнії Ди Юнайтид Майн Веркерс оф Америка видав приказ шіснайцятому округови сеї юнії, котрого члени страйкують для протесту проти увязнення Говата, усуненого предсідателя сього округа, щоби майнери вернули до роботи до дня 15. падолиста, загрожуючи, що в противнім разі майнерська юнія відбере чартери всім місцевим льокалям, які не послухають приказу.

МОЛОЧАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ХОЧУТЬ КЛИКАТИ СУД НА ПОМІЧ ПРОТИ СТРАЙКАРІВ.

НЮ ЙОРК, 6. подалиста. — Дальше треванне страйку молочарських візників в Ню Йорку зазначилося дальшими нападами страйкарів на страйколомів.

Супроти сього молочарські компанії задумують кликати помочи суду та просити о виданне заборони проти страйкарів.

ЗУДАРЕННЄ ДВОХ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК, 6. падолиста. — Сюди приплив корабель „Айпеч", паровий перевозової компанії Клад Лайн, котрий зударився був на мори з пятищоглевим вітрильним кораблем „Сингелтон Памер".

Вітрильний корабель потерпів через катастрофу такі тяжкі ушкодження, що паровий корабель, котрий його розбив, мусів забрати на свій поклад усіх моряків вітрильного корабля, лишаючи його самого на волю морських филь. Коли стали перебирати на паровика залогу вітрильного корабля, показалося, що покладового машиніста не стало. Всякі пошукування за ним на нічо не здалися; припускають, що він погиб підчас зударення.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАРМЕРИ ТОПЛЯТЬ КУКУРУЗОЮ МІСТО ВУГЛЄМ.

ВАШІНГТОН, 5. падолиста. — Департамент рільництва потверджує вістки, що американські фармери уживають кукурузи за топливо на місце вугля.

Волес, секретар (міністер) рільництва, заявляє, що американські фармери мусять так робити супроти низької ціни на кукурузу та високої ціни на вугіль. Після обчислень урядників міністерства рільництва, кукуруза по ціні 32 центів за бушель приноситься щодо вартости вуглеви по 16 долярів за тону. Коли ціна вугля піде висше в гору, а ціна на кукурузу не підійде в гору, то фармерам краще оплачується палити кукурузу, як продавати її, а купувати вугля.

ВИБОРИ В НЮ ЙОРКУ.

Сьогодня, 8. с. м., будуть вибори мейора великого Ню Йорку і других міських урядовців.

Консерватисти видвигають на мейора кандидатуру Генрі Коррена.

Демократи підпирають кандидатуру дотеперішнього мейора Джана Р. Гайлена.

Соціялістичним кандидатом на мейора є Джейкоб Панкен.

Найбільші вигляди на успіх виборах має Гайлен. Нюйорчани підпирають його головно тому, що він обстоює 5-центову оплату на зелізницях і трамваях в Ню Йорку.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА І УКРАЇНА.

Посли-комуністи чехословацького парляменту внесли інтерпеляцію з приводу допущення Чехословаччиною діяльности „контр-революційних" українських заступництв на її терені. На цю інтерпеляцію міністр закордонних справ д-р Бенеш дня 20. жовтня офіціяльну відповідь, в якій він, між іншим, сказав:

„Україна, яко самостійна республіка, досі не була визнана Чехословаччиною, а тому вона й не має тут повноправного дипльоматичного представництва, основаного на підставах взаємности. В Чехословаччині є представництво совітської України на чолі з Левицьким і торговельна місія тої-ж совітської України на чолі з Новаковським.

Другою офіціяльною місією була місія Славинського, яка репрезентувала правительство У. Н. Р., але не була визнана Чехословаччиною. Крім того, в Празі було представництво З. У. Р. на чолі з проф. Смаль-Стоцьким, також офіціяльно не визнане. З останніми двома місіями чехословацьке військове міністерство й м-во закорд. справ пертрактували тільки в справах, що виникали в звязку з Цихдом армії ЗУР на чеський терен і з напливом українських збігців до Чехословаччини".

Цими поясненнями комуністи мусіли наразі задовольнитися.

СХІДНІ КРЕСИ ВИКАЗУЮТЬ ЗА МАЛО НАСЕЛЕННЯ.

„Курєр Львовскі" доносить з Варшави, що директор головного статистичного уряду посол Бузек заявив, що конскрипційні зіставлення будуть в головному обробленню готові вже з почтком листопада. Дотеперішні обчислення виказали, що на східних кресах є менше населення, як Польща думала.

НАСЕЛЕННЯ КИШИНЕВА.

По останніх статистичних даних населення Кишинева під сю пору досягає 275.000 і збільшилося за час війни на 100.000.

ІЗ СТАТИСТИКИ НЮ ЙОРКУ.

Після останньої статистики, Ню Йорк разом з передмістями числить 5.500.000 мешканців. Що дня прибуває до Ню Йорку 350 людей, щоби там поселитися. Що 53 секунд до міста надходять особовий поїзд. Підземна центральна стація зелізниць, положена в середині міста, може помістити в своїх ждальнях 30.000 осіб. Переїзджає через неї щодня 800 поїздів із 100.000 подорожних. В нюйорській пристані що 48 минут приплива̀ють або відпливають кораблі. Зелізниці й електричні трамваї перевозять щодня 3 міліони подорожних. Місто видає річно 300 міліонів долярів для обслуги. Має 900.000 телефонічних апаратів, це є більше, як Льондон, Париж і Берлін разом.

ПОЛЬСЬКІ ВИБОРЧІ ПОРЯДКИ В АМЕРИЦІ.

Місто Ню Йорк діждалося скандального виборчого надужиття, якого навіть Польща не малаби причини стидатися.

Два роки тому, при виборах на членів міської ради (борд оф олдерман) кандидувало в ріжних округах Ню Йорку кількох соціялістів. Межи ними кандидували: Олгеронон Лі та Едвард Кесиді. Виборчі комісії признали їх побитими та признали місця їх політичним противникам. Соціялістичні кандидати внесли спротив проти сього оречення виборчих комісій, який прийшов під розслід верифікаційної комісії міської ради. Через два майже роки вела ся комісія свої слідства, поки остаточно недавно не видала висліду свого слідства та перерахування голосів. заявляючи, що вибраними радними міста являються не ті люди, що засідали через два роки на раді, але два соціялісти, позбавлені місць.

Послідного четверга рада міська приняла обох соціялістів як своїх членів і відправила їх політичних противників. Верифікаційна комісія заявила, що вона розглядала також закид, роблений соціялістичними кандидатами, котрі говорили, що виборчі комісії навмисно пошахрували вислід голосовання на користь противників соціялістичних кандидатів; комісія каже, що на її думку ніякого обману не було, а случилася лише проста помилка при обчисленню голосів. В наслідок сьої похибки дійсно вибрані радні будуть радними всего два місяці, тоді як невибрані кандидати сповняли їх уряд майже два роки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

В Ню Йорку отворено в суботу, дня 29. жовтня с. р., велику виставу, уладжену всіми народностями, які склались на американську націю, у великій касарні 71-ого полку (71 Реджимент Арморі) при 34-тій улиці і Парк евеню.

Вистава буде тривати два тижні і буде замкнена 12-го падолиста с. р.

Українці на виставі мають свій окремий відділ. Також будуть брати участь в походах і концертах.

Тикети на виставу можна дістати при касі від 34-ої улиці.

ЗАГРОЗА ЗІРВАННЯ ІРЛЯНДСЬКИХ ПЕРЕГОВОРІВ.

ЛОНДОН, 5. падолиста. — Прeдставник Олстеру (північного округа Ірляндії), премієр сер Джеймс Крейґ, є проти пляннованої британським правительством просторої самоуправи Ірляндії. Се заявив він сього дня премієрови Ллойдови Джорджови.

Побоюються, що прийде до зірвання ірляндських переговорів.

Наслідком зірвання переговорів міг би уступити Ллойд Джордж з премієрства.

НОВИЙ ЮГОСЛАВСЬКИЙ КОРОЛЬ ОБІЙМАЄ ПРАВЛІННЄ.

БІЛГОРОД, (столиця Югославії (Сербії), 5. падолиста. — Молодий король Александер Караджорджевич, котрий недавно вернувся з Парижа завтра, в неділю (6. с. м.) присягне на нову югославянську конституцію.

НИЩЕННЄ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ БОЛЬШЕВИКАМИ.

Член рос. с. д. р. п. тов. Дм. Чижевський, якому удалось вибратись із рук большевицького „правосудія" пише з Німеччини в листі до одного з наших товаришів про терор на Україні:

„Чи знаєте ви, як страшенно винищують комуністи українську інтелігенцію, прикладом, на Полтавщині? Коли ми сиділи в Харківській тюрмі, то **було розстріляно в одну ніч 150 кооператорів, учителів і ін. з Полтавщини.** Більшість їх була абсолютно не політична в останні роки. Чоловік з 300 було заслано до Курська, Орла, Архангельска. Між іншим, сидів з нами й Голубович. Сидів також один студент, якого обвинувачували в тому, що він... Михайло Ткаченко! Його фамілія, дійсно, була Ткаченко; але це було в листопаді, 1920, коли сей бідолашний студент сидів 6-тий місяць. А Ткаченко (міністер Центральної Ради—прим. ред.) давно зробився комуністом і давно вмерт!"

З ВАРШАВИ.

Дорожня нечувана. Звичайний обід, не в першорядній ресторації, коштує 1000 марок. Одіж, білле і т. і., три рази дорожші ніж у Львові.

У Варшавських газетах появляються за познанськими газетами у великій скількости оголошення про продаж землі і фільварків з усіми урядженями та технічними уладженями, по ціні 3 до 4 рази меньший ніж у Східній Галичині. Із скількости оголошень видно, що подача є дуже велика, а мало купуючих. **Чи не лішше було кольонізацію звернути замісць на схід — на захід?**

Вістка про упадок німецької марки прийшла до Варшави в четвер, дня 6. жовтня о год. пів до 2 і викликала незвичайну сензацію на біржі. Німецька марка спала на 35 польских марок. На ругий день, дня 7 була справді далі знижкова тенденція, але дуже незначна і настрій був уже спокійнийший.

В Варшаві появились фальшиві канадійські долари, які привозять з совєтської Росії і України. Між іншими приїхав адвокат Поляк з Умани, який привіз з собою 6.000 канадійських долярів, які дістав за продано майно. Всі долари показались фальшивими. Розпука того чоловіка була страшна. Хотів топитись.

ВІДГУКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ЧОРНОЇ НЕДІЛІ

ПЕРЕВЕДЕННЄ АРЕШТОВАНИХ ДО СУДУ. — НОВІ РЕВІЗІЇ. — ТЕЛЕГРАМА Д-РА ПЕТРУШЕВИЧА. — АРЕШТИ НА ВОЛИНІ.

БЕРЛІН, 24. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Арештованих у неділю у Львові д-ра Степана Федака, Вол. Целевича, Осипа Навроцького, Мих. Струтинського, Осипа Голінатого і студента Зеленого переведено з поліції до окружного суду на вулиці Баторія.

У редакції гумористичного журналу „Будяк" і в книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка зроблено кількагодинні ревізії. Редактора „Будяка" Дмитра Кренжаловського відведено до поліції, де його протримано цілий день.

Президент З. У. Р. др. Евген Петрушевич звернувся з приводу львівських арештовань з гострою нотою протесту до премієрів держав Антанти Ллойда Джорджа, Бріяна й Бономі, до президента конференції амбасадорів Камбона та до японського амбасадора в Парижі, Іші.

У звязку з останніми львівськими арештуваннями переведено атком низку арештів і ревізій на Волині. Дня 16. жовтня, себто саме в день львівських арештовань, в Здолбунові арештовано члена Рівенської „Просвіти", голову Рівенького „Сокола" й містоголову укр. нар. респ. партії, К. Вротновського-Сивоошапку. Рівночасно арештовано кількох місцевих українських інтелігентів. У бувшого голови Рівенської „Просвіти" Ревуцького зроблено пильну ревізію.

ПЕТЛЮРА В КАМЕНЦІ ПОДІЛЬСЬКОМУ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 6. падолиста. — Тутешнє британське посольство одержало сьогодня відомість, що Петлюра заняв Каменець Подільський.

Совєтський посол Карахан заявляє, що Петлюра не заняв Каменця Подільського.

В тутешніх аліянтських посольствах висловлюють гадку, що теперішний виступ Петлюри можна тільки вважати хвилевим випадом, який большевики легко здавлять.

Поляки голосять, що галицькі Русини (Українці) пристають до большевицької армії, яка воює Петлюру.

НІМЕЦЬКІ ЛЬОКОМОТИВИ В РОСІЇ.

МОСКВА, столиця Московщини, 5. падолиста. — Сюди привезено 9 німецьких льокомотив, які випробовано з добрим успіхом.

АМЕРИКА НЕ ЗАКЛЮЧИТЬ ЖАДНОГО СОЮЗА З АЛІЯНТАМИ.

ЛІВЕРПУЛ, Англія, 4. падолиста. — Вчера вечером промовляв тут в торговельній палаті американський амбасадор полковник Джордж Гарві і заявив, що Злучені Держави не заключать жадного союза ані з Великою Британією ані з Францією.

ДУНАЄМ В ДОРОГУ НА ЗАСЛАННЄ НА ОСТРОВ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 5. падолиста. — Бувший цісар Кароль і його жінка Зита імовірно не спиняться в Галацу над Дунаєм, але зараз всядуть на бритійський кружляк „Кардифф", який є під командою бритійського віцеадмірала. Йому товаришити-муть Дунаєм 4 румунські баркаси (судна).

СТРАШНА ГОЛОДНЕЧА В МОСКОВЩИНІ.

РИГА, столиця Латвії, 3. падолиста. — Російська (большевицька) урядова депеша з Москви сповіщає, що в Саратівській губернії (в европейській Московщині) діти живуть в лісах і в полях як малі звірята. Вони втікли туди з голодних сіл і живуть корінцями і травою. Коли старші наближаються до них, вони втікають серед переляку.

В діточих захоронках в губернії Рязанській та Уфимській дітий нагромадилось вчетверо стільки, за скільки вони мають приміщення. Вони сплять чергою, одні за одними. Ледви одна голодна дитина зійде з постелі, зарaз друга лягає.

Звідомленне подає, що цілі родини кидаються у вир рік в голодовій розпуці. Богато батьків дусить свої діти, аби не мучились довго з голоду. Шляхами мандрують ватаги голодних людий.

ПЯТЬ МІЛІОНІВ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

БЕРЛІН, 17. жовтня. (Вл. кор. „Свобода"). — З нагоди близького поділу Горішнього Шлеска між Німеччиною та Польщею німецькі часописі обчисляють, скільки яка національність має людности в нинішній польській державі. В основу обрахунку покладено висліди вселюдного перепису в Німеччині з року 1910, статистичний щорічник Польщі Ромера і Вайнфельда і висліди останнього національного перепису в Росії. Відповідні числа виглядають так:

Поляки	14,621,652	Кашуби	104,464
УКРАЇНЦІ	4,800,312	Литвини і Лотиші	66,610
Жиди	3,155,077	Мазури	8,896
Німці	1,924,985	Чехи і Словаки	8,718
Білорусини	1,704,520	Інші національности	86,548
Великороси	408,400		

Коли зважити, що серед 408.400 Великоросів знайдеться чимало Українців, яких тільки через непорозуміннє записано до Великоросів, то скількість української людности в Польщі, навіть після славнозвісної польської переписі, можна приняти рівно в 5 міліонів. Одначе поправді тепер під Польщею Українців є далеко більше, та певна річ, що вони не будуть біквувати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛЯХВА ХОЧЕ НАКИНУТИ УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИЧИНІ СВОЮ „АВТОНОМІЮ".

Варшавська польська соціялістична газета „Роботнік" в статті Мечислава Недзялковського наводить складений в польських соціялістичних кругах проект **ТЕРИТОРІЯЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ ДЛЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.**

Головні цілі сього проєкту автор вбачає такі:

1) Зменьшити національну боротьбу на південно-східних „кресах" і зробити затим перший крок до співжиття з українським населенням.

2) Захопити в руки Польщі політичну ініціятиву, а вибити з рук англійських, французьких, або канадійських банкирів, і відсунути Дамоклів меч, що постійно висить над головою.

ГОЛОВНІ ПІДСТАВИ СЬОГО ПРОЄКТУ АВТОР ПОДАЄ ТАКІ:

1) Проєктується дати автономію для земель Галицького і Подільського „воєвідства" по проєкту адміністративного поділу, що знаходиться тепер в адміністративній комісії „сейму". Таким чином автономія була-б надана у повітах: Богородчани, Долина, Городенка, Калуш, Коломия, Косів, Надвірна, Печеніжин, Рогатин, Сколе, Станиславів, Стрий, Снятин; в судових повітах: Ходорів, Товмач, Турка, Жидачів; в східних громадах повіта Дрогобич („воєвідство" Галицьке); Борщів, Бібрка (без судового повіта Ходорів), Броди, Бережани, Бучач, Чортків, Городок, Гусятин, Камінка, Львів-місто, Львівповіт, Підгайці, Перемишляни, Радехів, Рава Руська, Рудки, Скала, Сокаль, Тернопіль, Теребовля, Заліщики, Зборів, Збараж, Золочів, Жовква („воєвідство" Подільське). Загальний простір 42.533 квадратових кільометрів а населення 4.074.261 душ.

2) Мешканці Східної Галичини, горожани „річипосполитої", мають всі горожанські права і приймають участь на загальних підставах у виборах до державного „сейму". Для потреб автономного (самоуправного) законодавства та для контролі над автономною адміністрацією має бути автономний краєвий сойм, що його обирати-муть що три роки загальним, без ріжниці полу, рівним, таємним, безпосереднім і пропорційним голосованням.

3) До компетенції автономного законодавства мають належати: справи мови й віри, справи шкільні і просвітні, справи місцевої адміністрації, адміністративного розподілу Східної Галичини, організації адміністративної влади та повітових і громадських самоурядовань, справи охорони ладу і спокою (поліція), справи громадських робіт, громадської господарки, місцевих зелізниць, руху комунікації електричних возів чи моторів, справи земельні, виключаючи основи земельної реформи, боротьба з лихварством та спекуляцією, піклованє про кооперативи і взагалі про економічне становище. Не належать до самоуправного законодавства справи заграничної політики.

4) Східна Галичина, яко автономний край, має власний буджет і краєву скарбницю, до якої мають надходити певні податки і прибутки з жерел, що будуть вказані.

5) Висша виконуюча влада автономної території має складатися з двох чинників, а саме: державного підсекретаря для справ Східної Галичини, представника центральної влади, що розпоряджається її іменем; і краєвої ради, обраної краєвим соймом пропорційним голосованням.

6) Права польської меньшости у всіх галузях публичного життя мають бути застережені низкою окремих приписів. В урядуванню має бути: мова польська і українська на однакових правах. Ніякий закон краєвого сойму, ніякий крок адміністрації не повинен ні в чому нарушувати конституції „річипосполитої" польської і загально-державних законів.

Такий є проект „автономії" для української Галичини, зладжений польськими **СОЦІЯЛІСТАМИ.**

Вже й вони викроюють **ЧАСТЬ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ І ЛЕМКІВЩИНУ ДЛЯ ПОЛЬЩІ.** І вони хотять обмежити кривд того ту польську „автономію" до таких границь, що вона була би тільки з назви автономією.

Зазначимо, що українська **ГАЛИЧИНА ОБІЙМАЄ 56.000 КВАДРАТОВИХ КІЛЬОМЕТРІВ,** отже вже польські соціялісти хотіли-б від неї відтяти **ЧЕТВЕРТУ ЧАСТЬ (13,467 квадратових кільометрів),** на якій живе до **2,000,000 НАСЕЛЕННЯ.** А позатим, ту територіяльно обтяту Східну (вже дійсно, східну) Галичину ще теж хотіли би прикувати до Польщі і свого славетного „сейму" ,так, аби й не могла писнути.

Отже так соромно і скандально представляється проект польських соціялістів, а що доперва говорити про вшехпольські проекти, які певно теж небаром за тим виринуть...

Ми згадуємо про сей проект не як про щось таке, що має дійсну вартість для Галицької України.

Сей проект для Галицької України і загалом для всіх Українців має значіння **ЯКО ДОКУМЕНТ, ЯК ПОЛЯКИ, А МІЖ НИМИ І ЇХ СЛАВЕТНІ СОЦІЯЛІСТИ, НАМАГАЛИСЬ ПОНЕВОЛИТИ НАПАДЕНИЙ ПОЛЬСЬКИМИ ЗАБОРЦЯМИ УКРАЇНСЬКИЙ КРАЙ І НАРІД. І БІЛЬШ НІЧОГО.**

Позатим нас жадні польські проекти для українських земель рішучо нічого не обходять.

Українці не будуть входити навіть в жадну дискусію з Ляхами про їх „автономії" для українських земель.

Українці мають для Польщі лише одну відповідь: Галичина **НЕ БУДЕ** належати до Польщі!

В РОКОВИНИ УТВОРЕННЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛИКИ.

Злочин держав антанти супроти українських земель бувшої Австро-Угорщини.

(Від власного кореспондента).

В своїх 14-и точках мира, проголошених 8. січня 1918 р., президент Злучених Держав Північної Америки Вилсон між иншим заявив:

„Народам Австро-Угорщини, яких місце в зборі народів бажаємо мати охороненим і забезпеченим, має бути дана змога автономічного розвитку" (точка 10-та).

„Треба утворити незалежну польську державу, яка мусить містити в собі области, без сумніву заселені польським населенням" (точка 13-та).

В промові, виголошеній 12. лютого 1918 р., після заключення берестейського мира, Вилсон сформулував нові 4 точки мира, заявляючи між иншим:

„Народи та провінції не можуть бути перекинені як предмети або кости до гри зпід власти одної держави під власть иншої, хочби розходилося про велику гру рівноваги сил, здискредитованої тепер на всі часи" (точка 2-га).

В промові з 25. вересня 1918 р., отже на передодні мира, поставив Вилсон ще 5 точок, з яких **перша** звучить:

„Справедливість, на якій мусить бути побудований мир, виключає всякі привілеї між народами і вимагає рівних прав для всіх народів".

Коли-ж правительство Австро-Угорщини звернулося через Вилсона до держав антанти з заявою, що готово для осягнення мира признати народам автономію, про яку говорить 10-та точка Вилсона, Лянсінг в імени Вилсона відповів:

„Від часу, коли сі слова (себто 10-та точка) були написані і проголошені перед конгресом Злучених Держав, правительство Злучених Держав признало, що між Чехо-Словаками з одного боку і Німеччиною й австро-угорською державою з другого боку істнує воєнний стан та що ческа Національна Рада є de facto ведучим війну правительством, яке має відповідний авторітет вести військові і політичні справи Чехо-Словаків. Воно признало також найдальше йдучим способом національні визвольні змагання Югославян. Тому президент не може признати самої „автономії" для сих народів підставою до мира, тільки він примушений стояти на тім, що вони, а не він, повинні бути суддями, яка акція зі сторони австро-угорського правительства вдоволить змагання й розуміння тих народів про їх право і їх місце як членів сімї народів".

Отся заява Лянсінга говорила ясно, що держави антанти рішили **покласти** кінець австро-угорській монархії. Бо коли вони стояли на тім, що Чехи, Югославяни й Поляки мають одержати державну незалежність, то ясна річ, що ціла австро-угорська монархія мае розпастися й перестати істнувати.

Таксамо ясно було, що се становище держав антанти заповідає свободу і незалежність також усім иншим народам Австро-Угорщини. Адже Вилсон виразно голосив: **„Народи та провінції не можуть бути перекинені як предмети або кости до гри зпід власти одної держави під власть иншої".** Се значило, що воля кождого народу до свободи і незалежности має бути пошанована й виповнена.

В кінці що-до української Галичини, по яку простягала руки Польща, то й тут говорила виразно 13-та точка Вилсона, що польська держава має складатися з областий, **заселених без сумніву польським населенням.** А сього виходило, що українська Галичина, як країна, **заселена без сумніву українським населенням,** може сподіватися охорони держав антанти перед грабіжництвом Польщі.

Словом, з усіх заяв про основи мира, які проголошував Вилсон в імени держав антанти, виходило, що нарід, який проявить волю до свободи і незалежности, може сподіватися від мирової конференції здійснення своїх змагань, що мирова конференція вступиться в обороні його свободи і незалежности, коли-б хто збирався його поневолити.

В таких відносинах українські землі Австро-Угорщини, через своїх представників, зібраних в Українській Національній Раді, проголосили свою волю до свободи й незалежности і почали переводити її в діло.

Дня 19. жовтня 1918 р. Українська Національна Рада проголосила, що **українські землі Австро-Угорщини мають творити окрему державу.**

Дня 1. падолиста 1918 р. Українська Національна Рада **обняла на українських землях Австро-Угорщини державну власть.**

Дня 13. падолиста Українська Національна Рада ухвалила **тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель бувшої австро-угорської монархії,** надаючи утвореній державі **республиканську** форму правління і назву: **Західно-Українська Народня Республика.**

Дня 3. січня 1919 р. Українська Національна Рада проголосила **злуку** Західно-Української Народньої Республики з Українською Народньою Республикою, утвореною на українських землях бувшої російської держави.

Так проявлялася воля українського народу на українських землях бувшої Австро-Угорщини до державної незалежности і державного зединення всеї України.

В сім змаганню українського народу українських земель бувшої Австро-Угорщини до державної незалежности **незабутнім днем в історії України остане день 1. падолиста 1918 р.**

Сього дня український нарід одним дружним зусиллєм — можна сказати: одним могутнім рухом — скинув у Львові і в цілій українській Галичині ті польські кайдани, які на нього була наложила Австрія, усунув польських урядовців, які виконували державну власть в імени Австрії, й установив українську державну власть.

І така була велика моральна сила сього визвольного змагання українського народу, моральна села правди і справедливости його визвольного змагання, що його дотеперішні польські гнобителі — говорячи словами Великодної пісні — справді „щезли як дим", „стаяли як віск від огню", не пробуючи навіть боронити сього панування. Вони розуміли й відчували, що їх час, час польського панування над українським народом, **минув,** і вони не мали моральної сили боронити неправедного діла.

Тільки у Львові, де був центр дотеперішньої польської управи Галичини і де тому зібралось найбільше Поляків, заінтересованих у дальшим пануванню над українською землею й українським народом, вибухло проти української державної власти польське повстанне.

Та воно — в міру організації української державної власти в цілім краю було би без особливих трудностий зліквідоване: Поляки самі були би переконалися про безвиглядність свого повстання і були би шукали помирення.

Одначе сьому перешкодила Польща, яка пішла війною на Західно-Українську Народню Республику, щоб завоювати українську Галичину.

Девять довгих місяців українська армія по геройськи обороняла свою рідну землю перед польським грабіжником. Відрізана від світа, не могучи ні звідки дістати ані одіжи ані оружа ані муніції, вона до останнього набою ставила опір ворогови. Аж в кінці мусіла перед переважаючою силою ворога уступити за Збруч й оставити рідну землю на поталу страшному ворогови, який отсе вже третій рік найстрашнійшими способами винищує український нарід Галичини.

Одначе головна вина за те, що польські грабіжники заняли українську Галичину і знущаються над українським народом паде не на Польщу, **а на держави антанти.**

Бо Польща є відвічним ворогом українського народу, се відомо. І тому не дивниця, що сей відвічний ворог українського народу, як тільки почув у собі силу, кинувся, щоб загарбати кусень української землі.

Та що Польща в сім грабіжницьким нападі на українську Галичину мала успіх, **сьому винні держави антанти.**

Адже вони, вигравши світову війну, приписали собі право і взяли на себе обовязок завести загальний мир на основі права і справедливости, так, щоби ні один нарід не був поневолений, щоб усі народи були однаково свобідні і незалежні.

Коли Польща виступила грабіжницьким походом на українську Галичину, державі антанти мали обовязок заступити її дорогу й не допустити до того, щоб Польща поневолила український нарід Галичини, —

ти проти неї, покарати її за нарушение мира і замах на свободу й незалежність українського народу і заборонити їй воювати проти Західно-Української Народньої Республики.

Сей обовязок держав антанти ясно виплива з усіх тих мирових заяв, які вони оголосили світови.

А Польща була тоді така слаба і так потребувала опіки й помочи держав антанти, що вона мусіла би була їх послухати. Зрештою держави антанти й тепер ще мають тисячі способів, щоби примусити Польщу до послуху, а тоді мали ті способи ще в більшій мірі.

Одначе замість рішуче виступити проти Польщі і заборонити їй вести війну проти Західно-Української Народньої Республики, держави антанти виступили з посередництвом між Польщею й Західно-Українською Народньою Республикою.

Се так, неначе-б судія виступив з посередництвом між розбійником і його жертвою.

До Львова приїхала в січні 1919 р. антантська комісія під проводом французького генерала Бертельмі і предложила 28. лютого 1919 р. обом сторонам перемирє. Але яке? Таке, що Українці мали відступити Полякам більше як третю часть української Галичини зі Львовом і бориславською нафтою.

Се так, які коли-б судя радив жертві розбою погодитися з розбійником на тій основі, що віддступити розбійникови стільки свого маєтку, скільки він захоче.

Треба зазначити, що в комісії Бертелемі був також представник Злучених Держав, проф. Лорд, який і тоді у Львові й опісля в Парижі весь час **стояв за польських грабіжників,** проти слушного права українського народу.

Очевидно, що українське правительство на таку „згоду" не могло пристати і мусіло вести війну далі.

Тоді держави антанти знов виступили з посередництвом, утворивши при Мировій Конференції в Парижи комісії під проводом бурського генерала Боти, яка мала довести до перемирия між Польщею й Західно-Українською Народньою Республикою. Ся комісія предложила 12. мая 1919 р. обом сторонам умови перемиря, так само несправедливі супроти Українців як і попередні,—тільки з тою ріжницею, що оставляла Українцям бориславську нафту.

Та в тім часі, як у Парижі йшли переговори про перемирє, Франція за згодою всіх держав антанти вислала до Польщі т. зв. армію Галлера, зорганізовану з Поляків у Франції. Ся армія заосмотрена у всі воєнні засоби, так скріпила польські сили, що українська армія мусіла перед ним відступати.

Знаючи сей важкий стан, українські делегати в Парижі згодилися на важкі умови перемирия. За те Поляки умови перемирия відкинули, готовлячися завоювати цілу українську Галичину.

Щож зробили тепер держави антанти? Здавалося би, що вони в обороні своєї власної повагі повинні були заставити Польщу приняти умови перемиря, які вони самі предложили. Одначе — де там?! Вони спокійно ждали, аж доки Польща завоювала цілу українську Галичину, а тоді санкціонували те польське завоювання своїм рішенням з 25. червня 1919 р., уповажнюючи Польщу заняти українську Галичину аж по Збруч.

Від тоді а жпо нинішний день держить Польща українську Галичину в найстрашнійшій воєнній окупації, за яку **відповідають держави антанти,** бо вони дали польському завоюванню свою санкцію.

Що українська Галичина належиться Польщі, се знають і признають самі держави антанти. Доказ на се: ухвала Ради Союза Націй з 23. лютого 1921, відповідь Ллойда Джорджа на запитанне лорда Роберта Сесіля в англійській палаті громад з 6. липня 1921, ухвала загальних зборів Союза Націй з 27. вересня 1921. У всіх тих заявах говориться, що Галичина не належить до Польщі та що держави антанти мають вирішити долю Галичини.

Очевидно, лекше було в 1919 р. наказати Польщі не вести війни проти Західно-Української Народньої Республики, ніж тепер наказати тій самій Польщі уступитися з Галичини. Лекше було не допустити до злочину, ніж тепер сей злочин направити.

Але держави антанти мають обовязок направити злочини, до якого самі допустили, мають обовязок усунути з української Галичини польську окупацію і привернути краєви державну незалежність.

Навіть тоді злочин не буде зовсім несправлений. Бо тих мук, яких натерпівся український нарід під польською окупацією, тих страшних злочинів, яких Польща отсе вже третій рік допускається над українським народом, ніхто направити не в силі.

За усунення польської окупації і привернення державної незалежности української Галичини бореться тепер український нарід.

Там в краю зносить він найстрашнійші муки, одначе не піддається Польщі, не признає її панування.

Українське правительство заступає справу української Галичини перед державами антанти і перед цілим політичним світом.

І на Вас, американські Браття, припадає часть тої боротьби. Ви повинні перед політичним світом Злучених Держав і Канади домагатися права і справедливости для свого рідного краю, в якім Ваші браття мучаться в страшній польській неволі.

Що сі Ваші змагання не остають без успіху, се найліпше видно з обох ухвал Союза Націй. Рада Союза Націй в своїй ухвалі покликалася на заяви американських Українців. А на загальних зборах Союза Націй підняв справу Галичини канадійський представник, заявляючи, що робить се на домагання канадійських Українців.

Далі на Вас, американські Браття, лежить обовязок **дати матеріяльні засоби** на боротьбу за визволення Галичини.

Світова війна і польська окупація знищили Ваш рідний край так, що він знаходиться в останній нужді. Він дав на свою оборону, що мав найдорожше, бо кров і смерть і каліцтво і муки своїх синів.

Ваша жертва лекша: Ви дайте тільки грошеву лепту зі свого заробітку, щоб уможливити дальшу боротьбу за визволення рідного краю з польської неволі.

Нехай слимон про незабутній день 1. падолиста 1918 р., який золотими буквами буде записаний в історії визвольних змагань українського народу, буде для всіх нас вічною зазохотою до праці і жертв для визволення рідного краю.

Гайдельберг, 13. жовтня, 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

СЕ І ТЕ.

„Ежедневні" мають нагоду...

Нарешті наймити московських комісарів перестали хвалити своїх панів і написали статтю, в котрій нічого нема ані про Троцького ані про Ніхамкеса ані про Україна Равського.

Покинули боронити своїх панів, щоби нібито боронити нюйорських молочарських візників, що вийшли недавно на страйк. Мовляв, „поповнила „Свобода" страшний злочин, помістивши оголошення молочарської компанії. Се була нагода для „Ежедневних" показати своїм читачам, що їх редактори вміють лаятися не гірше пяниці, якому вже гадюки сняться.

„Ежедневні" зовсім безпотрібно пробують доказувати свою лайливість. Зовсім злишньо доказувати те, що всі без того знають.

„Ежедневні" в „обороні" страйкарів.

Нападають „Ежедневні" на „Свободу" за її анонс, бо мовляв сей анонс вербує страйколомів для молочарської компанії.

Якби читачі „Свободи" не знали, що в нюйорських молочарнях є страйк робітників, то се можнаби назвати вербуванем страйколомів. Та читачі „Свободи" не редактори „Ежедневних". Вони знають про боротьбу межи робітниками та компаніями, вони знають про бійки межи страйкарами та страйколомами. Вони се добре знають і знають, чого їм ждати від роботи в компанії, в котрій є страйк. Вони не редактори „Ежедневних". Вони знають про се з „Свободи", бо „Свобода" писала про страйк молочарських візників кілька разів більше, як „Ежедневні", котрі на першим місці ліплять вісти (виссані з палця) про комісарів, а десь в куточку дрібненькими буквами вісти про робітників.

Читачі „Свободи" та читачі „Ежедневних".

„Ежедневні" передруковують в статі ціле оголошення молочарської компанії, сховавши лише її імя та адрес.

Чому така осторожність?

Бо редактори „Ежедневних" знають, що їх читачі, прочитавши в своїй газеті оголошення молочарської компанії, побігли би зараз найматися на страйколомів; вже воно так звичайно буває, що якраз ті, які про робітничу долю найбільше горлають, а в комісарі так живцем і пхаються, перші до страйколомства. Се наші робітники знають не в одній тай не в двох місцевостях.

„Свобода", на думку редакторів „Ежедневних" зробила зле, бо вона не уважає своїх читачів за дураків, як се редактори „Ежедневних" уважають своїх. „Свобода" дійсно на тільки довіряє свойм читачам, що не закрила перед ними нічого; вона певна, що вони і оголошення прочитають і зроблять те, що всякий чесний робітник зробити повинен.

Дві кривди.

Роздирають редактори „Ежедневних" свої шати, що „Свобода" помістила оголошення молочарської компанії в час страйку.

Найшлися оборонці страйкарів! Ті самі, що в своїх шматах є і всюди лають робітничі юнії як наймитів капіталістів, тепер боронять приказу юнії як оборонця робітників!

Найшлися оборонці страйкарів! Ті самі, що тішуться всякому програному страйкови як одному крокови близче до революції! Ті самі, що потайки все зробилиби можливе, щоби лише довести до упадку страйку, а потім на збуреній филі народного гніву вилізти на масні посади, ті самі з уїдливостю собаки друться проти зради робітництва при помочи оголошення!

Найшлися оборонці страйкарів! Ті самі протестують проти оголошення, що ані одного слівця протесту не найшли на те, як московські большевики розстріляли сотки зелізничих робітників на Донщині, як сі одберті комісарами, поважилися вийти на страйк!

Невже всі читачі „Ежедневних" задурманені „муншайном", що аж на таких фарбованих лисах не пізнаються?

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

На зборах, які відбулися в неділю, дня 6-го падолиста с. р. в гали церковній при Сусекс і Грін ул., зі згодою всіх Товариств, Братств і Сестрицтв, ухвалено зробити манифестацію і віче, котре відбудеся в суботу, дня 12-го падолиста с. р. в гали Dickenson High School, Jersey City. На тім вічу будуть говорити визначні Американці, і наші Українці. Похід розпічнеться з гали церковної з Сусекс і Грін ул. о год. 5-ій пополудни, а віче розпічнеться о год. 8-ій вечером. На се віче і похід запрошується всіх Українців і Українок чи вони є в якім товаристві або ні, то нехай лучаться з нами до ряду як козацтво у Січ.

За поступом українських громади міста Джерзи Сіти, Н. Дж. повинні і другі українські громади се зробити по цілій Америці і засипати столи на мировій конференції протестами на сказаного ляха, котрий нищить наш український нарід. А в той час Америка і другі держави будуть знати де і кому належиться українська земля і народ.

ЗА КОМІТЕТ МАНІФЕСТАЦІЇ І ВІЧА:
Г. Павлик, секр.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. Стефана, від. 391, повідомляє, що місячний мітінг відбудеться о годині 7.30 вечер у вівторок, 8. падолиста, в гали церковній при ул. Сусекс і Грін. На порядку нарад буде справа участи в маніфестації дня 12. падолиста. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — М. Долошицький, предс.; Г. Павлик, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки", від. 316, повідомляє, що мітінг відбудеться о годині 7.30 вечером в четвер, 10. листопада, в гали Просв. Кружка під ч. 337 Ремінгтон стр. На порядку нарад є дуже важні справи, а також будеться класти кандидатів на урядників на рік 1922. Проситься тих членів, що ще довгують, щоби сего місяця вирівнали свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Д. Братусь, предс.; В. Ґурянський, секр.

ДОПИСІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Алентавн не спить.

Вже як наші люди забираються до якого народного діла тут на чужині, то так, як старокраєві господині на празник.

Тут вже від довшого часу Українці мало інтересувалися народними справами і вся народна робота така була приспана, що і з великим трудом годі було дещо зробити. Кождий Українець, який би він не був, заспав так, що годі було його до чого зворушити. Хоч часто скликувалося якісь збори, то завсіди не можна було нічого зробити, бо кождий собі всьо легковажив. Хоч у нас є деякі люди, котрі моглиб дещо зробити, то і ті поховалися від народної роботи, а через те майже три місяці вся народна робота була неможлива.

Є в нас тут в Алентавн немало своїх бізнесменів. Декотрі з них є добрими членами свого народу і підпирають щиро народну справу. Але є тут кілька одиниць, котрі читають большевицьку часопись „Єжедневні” і визнають лише таке „українство”, яке ся большевицька шматка пропаґує. Як надійшов час народної позички; як почалися заходи, щоби зробити між народом як найбільшу пропаґанду за розпродажию українських галицьких бондів, то тутешні большевики завсіди шукають нагоди, щоби тільки кириню зробити поміж чесними алентавнськими громадянами.

Не пошкодить згадати, що тут є добрі і щирі Українці, котрі працюють для свого поневоленого народа понад сили. До таких свідомих патріотів належать: о. Василь Турула, п. Дмитро Мороз, п. Володимир Кашицький, п. Григорій Пипюк, п. Михайло Галевич і инші. Ті люди працюють для справи народної безнастанно, але — як то кажуть: де нема єдности, там і сили нема до нічого.

Як надійшов час, коли наше галицьке правительство розписало Позичку Національної Оборони Галичини, то наші громадяни пробудилися, протерли очи, тай давай братися до народної роботи, бо встид би було зістатися позаду инших наших громад, які працюють для своєї любої вітчини.

В неділю, 18. вересня б. р., відбулися тут у парохіяльній гали загальні громадські збори, які отворив о. Василь Турула о годині 12.30. Наш душпастир, щирий народний робітник, як на полі церковнім так і на народнім, в довгій промові представив потребу помочі нашому рідному краєви і свому правительству, котре перебуває на чужині. Щоби тому правительству помогти в його тяжкій праці, ми мусимо старатися закупити як найбільше Бондів Національної Оборони Галичини. Тут о. Турула дав примір з Ірляндців, як вони вміють боротися за свій рідний край, і завзивав горячо присутних, аби вони не відказали своеї помочі народови безталанної Східної Галичини.

Другий бесідник, п. Григорій Пипюк, в своїй промові козацькими палкими словами загрів нарід до праці, до солідарности, до послуху свому правительству та до ратовання поневоленої Ляхо-татарами нашої дорогої вітчини, Мами України. Він закінчив свою бесіду отсими словами: „Станьмо, браття, грудь при груди, а скоро своя рідна хата буде!”

По промові п. Пипюка о. Турула попросив алентавнських громадян, аби вони вибрали комітет до збирання Позички Національної Оборони. До Комітету зістали вибрані: п. Павло Лаґоцький, предс.; п. Григорій Біленький, секр.; п. Василь Климань, кас.

Відтак на зазив свого душпастиря отсі громадяни закупили українські бонди: Григорій Пипюк, Михайло Дідик, Гр. Біленький, Павло Лаґоцький, Волод. Кашицький, Григорій Романишин і Ілько Климань по $10; Іван Собчак, Павло Малий, Іван Коґут, Антоній Салаш, Луць Ґовдан і Михайло Колодій по $5. — Разом $100. Сі гроші вже відіслано дня 3. жовтня б. р. до Вашінґтону.

На закупленнє народних бондів записалося ще більше людий, але вони чогось відкладають. Хоть їм згадувано, чому не складають гроший на бонди, то вони дають відповідь, що нема гроший, або кажуть: „Нехай другі дають, а я ще маю час”.

Дорогі Браття! Не відкладайте сеї справи тай не кажіть, що ще є час, бо той час тут на чужині дуже нас нищить. Не кажіть, хай другий дає, бо тут тепер нема ані першого, ані другого ані остатного. Ми всі рівні перед Богом тай перед своїм народом.

В старім краю, як наші батьки та брати йшли на війну за вітчину Україну, то не питали на час, але йшли, щоби вигнати катів з рідного краю, щоби здобути волю і долю свому поневоленому краєви. Для наших братів кожда хвиля була дорога і вони билися, як славні наші лицарі козаки Запорожці. І полягло найкрасщого цвіту України богато-богато, а ми собі те все легковажимо тай кажемо, що ще є час. Ой, час, Браття, показати світови, що ми вміємо шанувати тай боронити свій рідний поневолений Ляхами край.

Чи Вам, Браття, ще замало тих мук, тих тортур, які виробляють Ляхо-татари над нашими братами в старім краю? Ви знаєте, Браття, що з одного боку нищать наших родимців ляцькі наїзники, а з другого боку тесаме виробляють прокляті большевики. Чиж не сором нам дивитися на ті муки і знущання тай казати, що ще є час? Чи ще не час пишатися нашій Україні на волі поміж своїми сусідами? Ой, вже час, Браття, час стати нам всім враз та показати свою солідарність перед своїм правительством тай перед вітчиною, любою Україною.

Покажім Ляхо-татарам, що ми не боїмося зложити ні свого життя ні майна за свою вітчину Україну!

Отже, Браття, в нас повинен бути тепер лиш один клич: життє і майно за любу матір Україну! Як не будемо жалували майна для України, то вона нас прийме на свою землю як найвірнійших своїх синів. Як наші браття не жалували дати свого життя за вітчину, таксамо ми тут на американській Україні не жалуймо дати 5 чи 10 долярів на бонд Національної Позички.

Ми кажемо, що нема гроший, але як би ми обрахували, кілько то гроший пійшло на „муншайн”, то за ті гроші ми могли би купити українських бондів що найменьше за один міліон долярів кождого місяця. Чи се може неправда? Наші батьки, матери, браття і сестри в старім краю кровю заливаються, пухнуть і мруть з голоду, в ляцьких кайданах на своїй землі родяться, мучаться і мруть, а другі наші браття, вигнані зі своєї землі, одні на Чехо-Словаччині, а другі по Німеччині ходять, як скитальці, голі і босі, за те, що боролися за себе тай за нас, а ми тут в Америці нічого собі з сего не робимо, тільки кричимо, тай кождий десятий заливається „муншайном”.

Отож, Браття, не тепер робити розмаїті напитки, як вітчина нас всіх просить о як найскоршу поміч.

За час американсько-німецької війни декотрі Українці тут в Америці доробилися красного маєтку, та що з того? Як би тільки процент від тих мяєтків відібрали, то кождий купив би народних бондів за кількадесять долярів. Але проценти від своїх ощадностий наші люди по найбільшій части обертають на „муншайн”, а бондів купити не хочуть. Тож ми, Браття, повинні за всяку ціну відмовляти наших братів від „муншайнів”, а заохочувати до закуплення національних бондів.

Бо ми тут за морем на чужині можемо здобути волю своїй вітчині, тільки всі ся купи тримаймо тай богато українських бондів закупляймо. Бо хто тепер бонд купить, то він вже шкіру з Польщі лупить. Бо вже Польща ся розпадає, а марка разом з нею здихає.

Григорій Біленький,
секр. зборів.

КЛІВЛЕНД, О.

Невірним під розвагу.

Минувших пару літ, а іменно підчас світової різні, всі народи світа були переняті трівогою. Дипльомати, воєнні знавці, як рівнож одиниці кождого народу слідили пильно за укінченнєм світової різні. Під тим зглядом не осталися позаду й українські політики, хоч їх було небогато. Загал українського народу був майже безсторонний і мало інтересувався своїми власними справами. Він більше задумувався над будучою долею Австро-Угорщини або Росії, а не цікавився як слід своєю власною будуччиною. Щойно по лопненню російського царату та по розторощенню бабці Австрії українські політики почали задумуватися над реальною політикою свого народу.

Така короткозора політика допровадила нас до безсильности та до здеморалізовання наших сил. Алеж бо і наші дотеперішні промахи нічого нас не навчили. В нас нема покаяння, нема поправи, нема стремління до згоди.

Так дальше не може бути! Ми не варта на світі жити і називати себе Українцями, коли ми між собою не годні погодитися. Як же ми можемо числити на симпатію цивілізованих народів для нашої справи, коли ми самі між собою заводимо хаос і лаємося до послідного?

Знаймо, що ворог за нами стежить і в кулак свище, бо се на його млин вода. Він до сего ще нам допомагає своїми рублями чи марками, щоби як найбільшу деморалізацію впровадити між український загал. А ми, замісць зсолідаризуватись і звернути всі свої сили проти відвічного ворога, файтуємося між собою. І хто нам під тим зглядом кайдани накладає? Не ми самі собі їх накладаємо?

Наші виродки цькують одних Українців проти других та не звертають уваги на се, що заподіяної загалови кривди, яка їм самим боком лізе, не годні направити. Вони далі своє провадять, бо, мовляв, вони святе діло роблять.

Я не маю на думці критикувати тих українських робітників, котрі називають себе большевиками, бо українські робітники, як і селяни України, мають повне право до управи чи контролі державної на Україні (але не жадні Мошки та Гершки), і з тим наша інтеліґенція мусить погодитися (хоч вона ніколи сему не була противна), але ніякий свідомий Українець не згодиться на інтриґи новомодних кацапчуків, котрі на своє плюють, а чуже попід небеса вихвалюють.

Перед проголошенням Петрушевичем Державної Позички Східної Галичини здавалося, що всьо завмерло, що загал вже зрозумів, хто його приятель, а хто ворог, і навчився шанувати свою власну справу. Здавалося, що Троцький і Раковський, віддаючи Східну Галичину своїй сусідці Польщі, не будуть уже більше мішатись до інтересів галицьких та оставлять сю справу для самих Галичан. Але хто так думав, то грубо перечислився, бо від першого дня проголошення висше згаданої позички московсько-польські аґенти кинулися в сю мить до своєї яничарської роботи, щоби не допустити Українців до спільної праці та до завершення назначеного діла.

Нам, Українцям, аж надто ясно, о що розходиться Москалям і чому вони кидають своїх добре платних аґентів поміж наш нарід. Прочитайте собі в 224-тім числі (з 24. вересня б. р.) нюйорських „Українських Щоденних Вістий” статтю п. з. „Українська Соборна Самостійна Радянська Республика”, то довідаєтеся правди, чому властиво московська дрянь боїться самостійної України.

Ви, приятелі Росії, пізнайте свій блуд і опамятайтеся, доки ще час. Зверніть уваґу на своїх вірних вам товаришів, котрих ви випроваджували з буржуазної Америки в рай Росії, що вони тепер вам пишуть за той російський рай. Чиж треба вам до сего ще більше фактів?

Ви, товариші большевики, знаєте розбивати українські віча та кричати на Петрушевичеві бонди, бо тим ви нібито бороните робітничу справу. Ви кажете, що Петрушевич і його компанія се самі буржуї, котрі не варта цента від вас. Тими словами ви послугуєтеся на кождім місци.

Ви, приятелі Росії, призабули, що та ваша приятелька вами торгує як найгіршою скотиною. Пригадайте собі день 18. марта б. р., коли то ваша приятелька запродала ваших батьків, братів, сестер, вас самих і ваші діти другій вашій приятельці, Польщі, яка нині в жорстокий спосіб знущається над українським народом у Східній Галичині. Та друга ваша приятелька кричить на всі заставки по цілому світі, що вона має повне право заводити свої „воєвудства” в Східній Галичині, вказуючи на документ, який отримала від Москалів в Ризі. Вам се байдужно, що воєводи, кати українського народу, правлять Східною Галичиною, але боїтеся, щоби до нашого рідного краю не дістався Петрушевич і його компанія. Дуже гарно з вашої сторони!

Тут я скажу пару слів від себе. Можливо що і ви, польсько-російські „френди”, згодитеся на мою пропозицію. Ви горлаєте на Петрущевича, що він проголосив державну позичку з тої причини, що йому не вистарчає гроша на панське життє увіденських готелях та на висилку меморіялів і спеціяльних курієрів до Ліґи Народів, в котру ви не вірите і на се цента не дасьте. Дуже гарно! Але тут не треба забувати, а добре зрозуміти, що як критикуємо щось злого, то мусимо на се місце покласти щось лучшого. А що ви, товариші, маєте лучшого? — Кулак! Добрий є і кулак, але знайте, що з голим кулаком нічого не вдієте, бо до кулака треба ще розумного проводу і гроша. А де ми маємо одно або друге?

Моя пропозиція така: Не подобаються вам бонди Петрушевича, то покладіть собі людей вам довірочних, нехай вони почнуть свою роботу: збираннє гроша вже не для Петрушевича, а на освіту, на утриманнє при життю наших Стрільців у Чехії, на зорґанізованнє охотничих відділів в Америці та на закупно всіх тих матеріялів, які кулакови в боротьбі є конечно потрібні. Коли ви те все зробите, то в даний момент, а найскорше з початком слідуючої весни, ми вирушимо до призначеного місця і почнемо свою визвольну роботу. Розуміється, що до сего мусить бути плян, провід і гроші, а найважнійше: солідарність між нами. Коли се все зробимо, коли Східна Галичина стане вільною, коли вирвемо її з рук ката-Ляха, тоді виберемо собі таке правительство, яке нам буде до вподоби.

Але треба робити, а не з заложеними руками чекати на якесь змилуваннє польського робітника, котрий так дбає за наші справи, як пес за пяту ногу.

Я вас запевняю, товариші, що ані один свідомий Українець не останеться, щоби не прилучивсь і не поміг в сій акції.

Коли вам та пропозиція не до вподоби, то стуліть дзюби і не вносіть ще більшої деморалізації в загал. Лишіть у спокою людий доброї волі, котрі працюють що сил для добра українського народу Східної Галичини.

Берім собі примір з Айришів. Чи вони так роблять, як ми? Навчімся вже раз своє шанувати і себе любити. Не будьмо погноем чужих народів і на далі.

В. В.

САМ-САМІСІНЬКИЙ.

Було се тоді, як цариця Катерина нашу славну Січ зруйнувала. Багато тоді наших людий погинуло, а багато повивозили Москалі гень далеко від Рідного Краю в холодну Сибір, у сніги непроходимі.

На запорозькому хуторі жив старий запорожець-удовець Охрім Яременко з дванайцятилітнім внуком Петриком.

І старого Охріма Яременка вивезли. І він був їм чомусь небезпечний. Коли прийшли забирати його, малий Петрик кинувся дідусеви на шию й лепетав:

— Дідусю, дідусю, я не кину, не оставлю вас, я піду з вами!

І пішов.

Довго, довго везли їх кибіткою. В кінці привезли на призначене місце, в Сибір холодну, в сторони, де сливе ввесь рік лежить сніг, а вода покрита кріпкою, товстою кригою. Тихо й пусто там. Люде ходять одіті в шкіри, в теплі шапки, в шкіряні чоботи. А живуть під снігом. Виґребують собі в снігу печеру, пороблять сходи й так живуть. Їздять собаками тому, що вони легко бігають по снігу, або оленями; сей олень привик до холоду й сам собі зпід снігу добуває мох і траву й сим кормиться.

Все те зразу дуже цікавило малого Петрика. Він усьому приглядався, всім цікавився, про все розпитував. Скоро він і найшов собі й товаришів між дітьми Самоїдів. Добрі були люде сі Самоїди і полюбили старого Охріма, що їм нераз у пригоді ставав, бо вмів лічити недуги й його внучка Петрика. І гарно жилобся їм там, колиб не туга за Рідною Країною. Всюди добре, та дома найкрасше.

Минуло так кілька літ. Петрик виріс на дужого хлопця, а дідусь іще більше постарівся. Лагодився вже поволи в дорогу на той світ.

Жили вони там із сього, що полювали на звірів, а шкіри з них продавали в недалекій місцевости.

Коли вже Петрикови було шістнайцять літ, він почав сам без дідуся їздити, а немічний уже дідусь оставав дома.

Раз так перед Різдвом зібралася ціла валка Самоїдів, прилучився до них і наш Петрик. Наклали шкір у сани й поїхали.

Ось відїхали вони вже з двацять верств. Аж в одних санях розпрягся олень. Ремені упряжі потріскали. Він задержався, став перепрягати оленя. І товариші його задержалися, дожидають його.

Та Петрикови не хотілося ждати.

— Чого мені ждати? — сказав він, — дурно час тратити. Тай мерзнути мені не хочеться...

І поїхав наперед сам самісінький.

Їхав він, їхав сам і попався на білого медведя... Олень налякався, кинувся в бік, санки перевернулися, Петрик у кучугуру снігу, — а олень й слід застиг.

Лежить він у снігу, боїться ворушитися, щоби медвідь не роздер його й прикинувся мертвим.

А мороз лютий! Чує нещасний, що проймає його мороз. Руки, ноги каменіють від стужі, лице щипає, голова вся в огні, в нестямі. Медвідь одійшов, а Петрик уже так окоченів, так ослаб, що й рушитися не може.

І був би пропав. Та надїхали з поворотом Самоїди, що кілька днів тому перед тим вибралися були продавати шкіри й замітили його. Вони задержали оленів, підійшли до нього, підняли його і стали відтирати снігом.

Прийшов у кінці до себе наш Петрик.

Повели його до дідуся. Дідусь налякався, а коли довідався від нього, як усе склалося, сказав:

— Бачиш, се наука для тебе, не кидай ніколи товаришів. Знай, що разом купою людям жити легше. Один ослабне, так другий поможе йому. — Гей, гей! Колиб увесь наш народ розумів се, то й наша Україна інакше стоялаб. Не панував би ворог над нею, колиб усі згідно йшли до одної цілі, а не кождий своїм розумом, не кождий окремо! — закінчив дідусь.

Від тоді Петрик уже ніколи не кидав товаришів. А коли по дідусевій смерти вернув на Україну — заохочував усіх земляків до згідної праці, до спільного труду для Рідного Краю, для Рідного Народу.

Антін Лотоцький.

ДО ЖИДІВСЬКОЇ СПРАВИ НА УКРАЇНІ.

(З львівської української часописі „Соціялістична Думка").

Необхідно жидівсько-українські відносини розплянути в світлі клясової боротьби на Україні і головним чином в обставинах міжгромадянської війни сучасної революції. Треба дати перспективу розвитку цих відносин, без якої вічно будемо блукати в колесі доґматичних тверджень і заперечень.

країні, як рівняти з іншими европейськими країнами, представляє собою досить значну меньшість. Живе воно переважно в городах та по торгових містечках, і „за винятком невеличкої верстви ремісницького та фабричного пролетаріяту, **у величезній більшости кормилось коло поміщицького земельного володіння та сільсько-господарсьвої промисловости".** Рафес, „Два года революции на Украине", стор. 60.) В масі своїй жидівське населеннє на Україні було **дрібною буржуазію,** клясою зникаючою, але по своїй природі здатною до ще довгої боротьби за своє право на „дрібну"', хоч тим неменьше дошкульну експльоатацію (визиск). Купці, дрібні торговці, всякі посередники — ось з ким переважно мало діло до революції українське населеннє. Коротше кажучи, **понятте „жид" в уяві українських народніх мас.** (селянства) **майже зливалося з поняттем торговця, посередника, лихваря.**

Стремліннє заволодіти величезним російським ринком укріпляло в торгово-промисловому жидівстві російську політичну орієнтацію, хоч петербурське правительство „чертою оседлости" та всякими обезправлюючими заходами старалось оборонити російську буржуазію від небезпечного конкурента.

Революція 1917 року зломила старі обмеження нації і реліґії. Сепаратизм Центральної Рати лякав жидівські буржуазні та робітничі верстви. Але всеж в перший до-большевицький період революції орґанізоване в жидівських соціялістичних партіях робітництво з ріжними відмінами піддержувало український рух. Правда, коли українське самоозначеннє дійшло до оголошення сабостійности, то частина жидівських соціялістів (Бунд) стала в опозицію до цього вирішення. Це не мішало їм піддержувати Центральну Раду в її боротьбі з большевицьким наступом із Росії.

Революція в Німеччині та на Україні (конець 1918 р). викликала полівіннє між робітниками України, в тім числі й серед жидівського пролетаріяту. Успіхи червоної армії поставили на службу большевицької революції богато соціям-демократичних провідників жидівського робітництва. **В тій міжгромадянській війні, яку почала червона армія своїм наступом на Україну,** взяла участь і **певна частина жидівського робітництва. З цього моменту почались протижидівські ексцесі з боку українських** військових **частин** (здебільшого селянських).Ці події **одвернули від української справи широкі маси жидівського населення і спряли тому, що воно поставилось до приходу большевиків з певною прихильностю.**

Таким чином на Україні запанував **„военний комунізм",** з реквізиціями, націоналізаціями та монополізаціями. Жидівська дрібна буржуазія зразуж опинилась без засобів прожиття. Дрібні промислові й торгові підприємства понищено „соціялізацією"; товари забрано ріжними „продкомами" та „совнархозами". Жидівська інтеліґенція осталась без заробітку і найшла його в советських установах. **Дрібна буржуазія жидівська опинилась на на службі у „комуністичної революції",** бо майже вся торговля і приватний промисл були признані за „контр-революцію".

Нема нічого дивного, що на Україні **жидівський елемент став пануючим своїм числом і впливом у деяких советських установах.** Аджеж функції постачання населення й армії, функції продукції, які виконуються в капіталістичних державах приватними підприємцями, в советській республіці сама власть взяла на себе. Їй потрібні знаючі господарські справи **агенти, і найкращих** вона знайшла серед жидівської більш розвиненої і більш інтеліґентної маси, як рівняти її з Українцями або Росіянами.

Советський режім всею вагою своєю ліг на селянство, яке мусить постачати державі продукти своєї праці. Ось чому в масі українського селянства склалась думка, що „жиди комуну видумали", і що „советська власть — жидівська", тобто власть торговців, з якими тільки й знався український селянин.

Ті середньовікові економічні відносини, які настали наслідком большевицької диктатури, відродили старовинний феодальний світогляд („комуна це та-ж панщина"), відновили в памяти народніх мас згадки про боротьбу з панщиною. Історична ретроспекція грає тут не остатню ролю. В очах селян, що схоплюють факти із зовнішньої сторони, той агент большевицької власти, який збирає при помочі військової сили масло, хліб, кури і т. д., мало ріжниться від тих оспіваних в історичній думі „жидів-рандарів", котрі

„з бідолахи старця
брали кури та яйця"

Большевизм прийшов на Україну як система терору і міжгромадянської війни. Большевизм проповідує фізичне зниценне свого противника. Розстріл по „підозрінню в контрреволюційности" — це в сфері громадського управління. **На війні — це большевики не брали полонених; це вони робили й роблять погроми над Українцями, масами розстрілюючи людий української національности.** Нічого дивного, що в цьому озвірінні військові частини з одної і з другої сторони нищили все, що підозрівали в допомозі або в спочутті противникові. Це лоґіка всякої міжгромадянської війни. Вибиваннє українськими повстанцями полонених Росіян (солдатів червоної армії) — явище із того-ж ряду. Військові, переважно повстанські відділи, яко активна сторона в міжгромадянській війні, узагальнюючи поодинокі факти та піддаючись аґітації з боку протигромадських елементів, бачили в жидівській людности приятелів свого політичного ворога. **Є документальні дані що, большевики, відступаючи, залишали в тилу української армії аґітаторів, які підбивали військо на погроми, бо вони знали, що один погром може знищити боєву силу найкращої частини.** Аґітація в тому напрямі, що „комуну жиди видумали", що „комуна — це панщина", давала свої Каїнові результати, коли взяти на увагу зазначені вищі клясові відносини на Україні

Мабуть ні в одній міжгромадянській війні не переплітались так тісно, **національні, соціяльні та релігійні суперечности,** як на Україні. Прототип цих страшних відносин ми бачимо в попередній історії України. В міжгромадянській війні, яка під іменем Козаччини та Гайдамаччини лютувала на Україні, майже два століття (17. і 18.), взаїмно нищили себе українське селянство та польська шляхта, а разом з тим терпіло жидівське населеннє, якого симпатії були на боці польської держави. Коли історія викликає духа міжгромадянської війни, то це несе з собою ексцеси проти тої або іншої кляси чи національности. Погроми жидів, які були зроблені Поляками у Львові в 1918 році підчас українсько-польської війни, служать наглядним свідоцтвом.

На Україні система терору і національного пригнічення ще більше заострює міжгромадянську війну. Чим довше йде ця війна, тим слабшають сили демократії, тим дужче зростають крайні ліві й праві напрями, і збільшується взаїмна ненависть. Реакція, яка в формі єдиної неділимої Росії може прийти за большевизмом, також само викликалаб новий вибух міжгромадянської війни. В тій війні неминучі в числі інших погромів (російських, українських) і протижидівські ексцеси з боку тої з воюючих сторін, яка буде вважати орієнтацію жидівського населення ворожою до себе.

Для большевицької диктатури та для реакції однаково вигідна розпорошеність і неорганізованість демократії. Тому большевики так вперто борються з усяким проявом громадської самодіяльности та руйнують некомуністичні політичні орґанізації. В час міжгромадянської війни ця аморфніст суспільства тягне за собою страшні наслідки **Сміливо можна сказати, що міжнаціональні ексцеси на Україні стали можливі в значній мірі через політичну дезорганізацію демократії, яку створила большевицька нетерпимість і терор.**

Революція на Сході розбудила народи до свідомого національного життя. „Плебейська" українська нація не витворила своєї сильної городської культури. Жидівська інтеліґенція і в значній мірі робітництво пристають до богатшої російської культури.

Незалежно від цього, наслідком соціяльно-економічних суперечностий між Росією та Україною, як на дріжджах зросла національно-державна свідомість українських мас. Сам Троцький в промові в Москві 20. вересня сього року своїм запереченнєм тільки стверджує цей факт, коли каже, що „від недавнього величезного національного руху українських селян остались сьогодня тільки дрібні банди"... Бо національний рух не повинен обовязково виявлятися в оружній боротьбі з окупацією; він може прийти інші форми.

Жидівське населеннє України явно не поспіває за цею революцією „націоналізацією" українських мас. **Комуніст Рафес у своїй книжці пише цілком правильно про відношенне до українського відродження жидівського буржуя, що „він не шанує цеї „хлопської мови" і віддає перевагу мові богатої російської культури".**

Процес „націоналізації" України, уконституованне української нації, неминуче потягне за собою також „українізацію" (нахиленнє до української орієнтації) жидівства України. Можливо, що сей процес потребує праці цілого покоління. Але в інтересі Українців і жидів, щоб політичне і культурне зближенне двох народів відбулось яко мога скорійше.

Різка грань відділяє справи жидівсько-українські і російсько-українські. **Росіяни на Україні таксамо, як Німці в Чехії або в Польщі, як Мадяри в Словаччині, ще довго не змінять своєї орієнтації на єдину неділиму Росію. Це елемент центроїжний по своїй природі, який завсіди буде бачити свою підпору в Москві. Відомі факти, що найлютійші вороги большевиків піддержували їхню політику, „собирания Руси". Лідер кадетів Мілюков заявляє, що большевики своїм наступом на Україну „роблять здорове національне діло".**

Маси жидівського населення на Україні не йшли безоглядно з Українцями ще й через те, що на початку революції український рух не виявляв імпонуючої сили й могутности. Дальший розвиток революції показав всю глибину і життєздатність української справи, яку мусять признавати навіть її вороги.

Тепер, коли стало ясним банкротство большевицького протверезіннє серед соціялістичних партій всього світа, так і серед партій жидівських, які були під гіпнозом большевицьких военних успіхів. Від утопійних мрій починаємо сходити на реальну землю і бачимо, що перед Україною лежить шлях розвитку до національної держави, той шлях який пройшли другі європейські народи. Немає спору, що форма **національної держави** взагалі з соціялістичного погляду являється більш відповідною для розвитку **клясової борольби,** для **пролетарської єдности,** чим держава многонаціональна. І українська і жидівська демократія заінтересована в тому, **щоб большевицька диктатура скорійше кінчала своє життє; щоб на її місце встало замучене народоправство, щоб під стріхою української демократичної республіки вільно жилось рівноправним народам України.**

П. Феденко.